

08/11/2022 Nr. 08-1/21-2187

APROB,

___/ semnat /___

Ceslav PANICO
Avocatul Poporului (Ombudsmanul)

RAPORT PRIVIND VIZITA DE FOLLOW-UP

la punctul de trecere a frontierei „Ocnița-2”, sectorul poliției de frontieră „Ocnița”, și
punctul de trecere a frontierei „Otaci-Moghilev” din cadrul Direcției regionale Nord
a Inspectoratului General al Poliției de Frontieră

28 octombrie 2022

Raportul a fost elaborat de,

- Alexandru ZUBCO, Șef Direcție, Direcția prevenirea torturii OAP



A. INFORMAȚII GENERALE DESPRE VIZITĂ

La 28 octombrie 2022, echipa de vizită în componența:

- 1) ENII Serghei, comisar șef, ofițer principal al DROP a Direcției generale control al frontierei a IGPF (în continuare IGPF);
- 2) SANDU SABINA, reprezentat național al Înaltului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați în Republica Moldova;
- 3) BUDEANU Ion, șef secție, Secția protecție internațională și proceduri de azil din cadrul Direcției azil și integrare din cadrul BMA (BMA);
- 4) ZUBCO Alexandru, șef direcție, Direcția prevenirea torturii Oficiul Avocatului Poporului (OAP);
- 5) PANOV Diana, avocată, consilieră de monitorizare din cadrul AO „Centrul de Drept al Avocaților” (CDA) și
- 6) CARA-PALII Ludmila, avocată, consilieră de monitorizare din cadrul CDA

au realizat vizite anunțate și de follow-up la punctul de trecere internațional al frontierei „Ocnița-2-Sokirean”, sectorul poliției de frontieră „Ocnița” și punctul de trecere al frontierei „Otaci-Moghilev-Podolsk” din cadrul Direcției regionale Nord a IGPF.

Scopul vizitei: verificarea situației privind respectarea drepturilor cetățenilor străini, solicitanți de azil și/sau persoanelor reținute pentru trecerea ilegală a frontierei de stat, formularea de recomandări pentru îmbunătățirea situației și protecția solicitanților de azil, inclusiv în contextul recomandărilor anterioare din 08 septembrie 2021¹.

Standarde de monitorizare:

- 1) Convenția ONU de la Geneva cu privire la statutul refugiaților, din 1951
- 2) Normele Comitetului european pentru prevenirea Torturii;
- 3) Directiva CoE 2003/9/EC din 27 ianuarie 2003 privind standarde minime pentru primirea azilanților;
- 4) Rezoluția CES nr.663 (XXIV) din 31 iulie 1957 privind Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților;
- 5) Legea 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul);
- 6) Legea 164/2015 pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Oficiului Avocatului Poporului;
- 7) Legea nr.200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova.

NOTĂ: Aspectele relatate în Raportul de vizită descriu exclusiv situația din ziua monitorizării!

B. INFORMAȚII GENERALE

Poliția de frontieră (IGPF) asigură menținerea regimului frontierei de stat, regimului zonei de frontieră, precum și a regimului și ordinii publice în punctele de trecere a frontierei de stat, asigură securitate publică, securitatea aeronautică, controlul de securitate al pasagerilor, al bagajelor, al încărcăturilor, al personalului aeronautic, al personalului naval și al personalului de protecție a zonelor de securitate cu acces limitat în cadrul aeroporturilor și porturilor Republicii Moldova. În domeniul combaterii migrației ilegale și a criminalității transfrontaliere, Poliția de Frontieră este în

¹ http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2021/09/Raport_vizita_PTF_Ocnita_Otaci_SPF_Ocnita_08.09.2021.pdf

drept să aplice măsura de nepermitere a intrării în Republica Moldova a străinului, în conformitate cu legislația în vigoare. La fel, instituția asigură controlul asupra migrației în punctele de trecere a frontierei de stat (PTF), are și alte atribuții prevăzute de Legea 283/2011.

C. COOPERAREA

Subdiviziunile IGPF monitorizate au manifestat deschidere și au cooperat activ cu echipa de vizită. Inițial, membrii echipei multifuncționale au purtat discuții pe aspectele de monitorizare cu reprezentanții IGPF. Ulterior, echipa s-a deplasat la punctele de trecere a frontierei și sectorul poliției de frontieră. Membrii echipei nu au fost influențați în perioada de monitorizare. Echipa multifuncțională a avut acces la locurile solicitate, informații și registre.

D. TRATAMENTUL PERSOANELOR STRĂINE ȘI/SAU SOLICITANTE DE AZIL

D1. Situația la PTF „Ocnîța-2-Sokireanî” (în continuare PTF Ocnîța).

PTF Ocnîța reprezintă un punct internațional rutier de trecere a frontierei moldo-ucrainene, localizat în apropiere de orașul Ocnîța și la o distanță de 226 km de mun. Chișinău.

Potrivit Registrului de evidență a cererilor de azil depuse de solicitanții de azil nr.84 din 12.01.2021 al PTFS Ocnîța-auto, în perioada 24 februarie 2022 – 29 septembrie 2022 au depus cereri de solicitare a formei de protecție **145 persoane strămutate/ refugiate** din Ucraina. Majoritatea sunt bărbați ce au traversat frontiera prin zona verde. Nici o persoană nu a fost returnată în Ucraina.

PTF Ocnîța nu dispune de spații pentru solicitanții de azil/ sau de reținere a persoanei. Toate persoanele sunt conduse la SPF Ocnîța, ulterior acestea sunt transportate la Centrul de triere din satul Călărășeuca, r-l Otaci pentru documentare / cazare. Iar persoanele reținute pentru infracțiuni sau contravenții sunt transmise Direcției urmărire penală din cadrul subdiviziunii Nord a IGPF. Doar în competența DUP ține de oferirea calității procesuale persoanei, precum și asigurarea garanțiilor fundamentale la reținere, etc au susținut reprezentanții IGPF. La fel, PTF Ocnîța nu dispune de pachete alimentare pentru solicitanții de azil. În perioada februarie – iulie 2022 persoanele ce au tranzitat PTF au beneficiat de alimentație gratuită din fonduri externe.

În perioada 2022 a fost înregistrat 1 caz de trecere ilegală și 2 cazuri de readmisie din Ucraina.

D2. Situația la sectorul poliției de frontieră „Ocnîța” (în continuare SPF Ocnîța)

SPF Ocnîța reprezintă un sector de poliție, localizat la intrarea în orașul Ocnîța, renovat din fondurile bugetare ale IGPF.

SPF dispune de 2 odăi pentru solicitanții de azil (pentru bărbați și femei cu minori separate) și o cameră de reținere, localizate în subsolul sectorului de poliție. Spațiile au fost renovate în 2018, incluzând hol de acces cu ușă de gratii; bucătărie; masă cu scaune și spațiu pentru pregătire (fără aragaz, microundă, fierbător); un spațiu pentru WC comun; un spațiu pentru duș; 2 odăi cu paturi duble, masă cu a câte 2 scaune; sistem antiincendiar și cameră de reținere. În bucătărie și odăi

există geamuri cu gratii. Din momentul deschiderii SPF nu au fost plasate persoane în spațiile respective.



Foto_OAP_acces spre camerele solicitanților de azil_SPF Ocnîța

Potrivit reprezentanților SPF Ocnîța, camera pentru reținuți nu este utilizată și rămâne încuiată. Această cameră pentru reținuți este în același spațiu cu odăile solicitanților de azil. Nu este clar, modalitatea de asigurare a protecției în cazul în care în toate odăile vor fi plasate persoane. Conform procedurilor interne, orice persoană reținută este remisă către DUP Nord a IGPF, în sarcina căreia este asigurarea garanțiilor fundamentale. Echipa de vizită, la fel, nu a identificat vreun registru al persoanelor reținute de până la 3 ore. Angajații IGPF au susținut că persoanele reținute pot fi plasate și în izolatoarele poliției, după caz, Izolatorul de detenție preventivă al IP Edineț sau la IP Ocnîța (deși IP nu are izolator), renovat recent din fonduri europene. Iar, orice persoană care intră în SPF Ocnîța este înregistrată în registrul de vizite.

În opinia, Avocatului Poporului este imperios necesară asigurarea evidenței persoanelor aflate în custodia poliției de frontieră. Potrivit normelor Comitetului european pentru prevenirea Torturii: (i) Deținuților emigranți în locurile de oprire la punctele de intrare în țară trebuie să li se ofere posibilități adecvate pentru a dormi, (ii) să li se permită accesul la bagajele lor, (iii) la dotările sanitare echipate adecvat și (iv) să li se permită să iasă zilnic la aer. De asemenea, trebuie asigurat (v) accesul la mâncare și, dacă este necesar, (vi) la îngrijire medicală. Potrivit aceluiași norme internaționale interzicerea torturii și a tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante include obligația de a nu trimite o persoană într-o țară unde există motive substanțiale să se creadă că există pericolul real ca aceasta să fie supusă torturii sau tratamentului necorespunzător. Respectiv, este imperios necesară asigurarea unei evidențe a persoanelor reținute și plasate în camera de reținere.

În aceeași ordine de idei, **Avocatul Poporului (Ombudsmanul) susține că instituirea registrelor de evidență a persoanelor reținute și plasate în camerele de reținere temporară în vederea asigurării tuturor garanțiilor antitortură, inclusiv pentru protecția angajaților în cazul alegerii de rele tratamente (inclusiv a celor reținuți de până la 3 ore).**

Cu referire la dreptul la hrană pentru solicitanții de azil și/sau dreptul la un sandwich pentru persoanele reținute (a se vedea normele Comitetului european pentru prevenirea torturii), **Avocatul Poporului susține demersul IGPF în acest sens. Bugetul IGPF trebuie să prevadă asemenea cheltuieli. Iar, angajații poliției de frontieră nu trebuie să recurgă la gestul de bunăvoință în a alimenta persoanele custodiuate din resursele proprii.** În bucătăria pentru solicitanții de azil, nu au fost atestate produse alimentare (sandwich) sau apă potabilă. Echipa a fost asigurată că în lipsa solicitanților de azil, aceste bunuri nu sunt necesare, însă în cazul unui flux de persoane, aceștia vor reacționa corespunzător.

Comparativ cu situația din 2021, constatăm că SPF Ocnîța **a remediat neregulile constatate** privind condițiile materiale de plasare a solicitanților de azil și a reținuților în sectorul de poliție (se asigură ventilarea naturală a odăilor, starea igienică este satisfăcătoare, a fost înlăturată igrasia, pereții au fost vopsiți și tencuiți). Echipa de vizită apreciază atitudinea responsabilă a IGPF privind implementarea recomandărilor Avocatului Poporului. În perioada 2021-2022 nu a fost plasată vreo persoană în odăile pentru solicitanții de azil și camera de reținere.

Cât privește **camera de reținere**, aceasta reprezintă o încăpere cu 2 paturi supraetajate și bloc sanitar în aceeași odaie. Geamul este relativ mic și cu gratii, accesul luminii solare este, practic limitat din cauza pereților externi. Blocurile sanitare nu asigură intimitate și sunt amplasate în imediata apropiere de patul de dormit, ceea ce constituie o încălcare. Pereții odăii au fost revitalizați prin vopsirea și tencuirea acestora.



Foto_OAP_camera de reținere_SPF Ocnîța_29.10.2022

D3. Situația la PTF „Otaci-Moghilev”

PTF „Otaci” este un punct de trecere a frontierei moldo-ucrainene, localizat în orașul Otaci (râul Nistru). Fluxul de traversări este unul destul de activ, comparativ cu cel de la Ocnița (de la 500 la 800 traversări zilnic).

Cât privește, asigurarea protecției străinilor/ sau potențialilor solicitanți de azil, în perioada 26 februarie 2022 – 29 septembrie 2022 au fost înregistrate 38 persoane potențiali solicitanți de azil. Odată cu instituirea stării de urgență, persoanele refugiate din Ucraina ce au solicitat/ solicită o formă de protecție în PTF Otaci sunt transportate/ redirecționate către Centrul de triere din satul Călărășeuca, r-1 Otaci, dislocat la o distanță de cca 7 km de PTF. Pe moment, nu este necesară amenajarea unor odăi pentru solicitanții de azil direct în PTF Otaci.

Recomandarea Avocatului Poporului privind menționarea locului și orei de predare-primire a solicitantului de azil în Registrul cererilor solicitanților de azil, a fost îndeplinită. La fel, a fost îndeplinită recomandarea Avocatului Poporului privind amenajarea unui/ unor birouri de serviciu sigure și demne de muncă pentru angajații poliției de frontieră din PTF Otaci, prin montarea unei noi vagonete pe teritoriu.

E. CONCLUZII/ PROPUNERI:

În conținutul *Observațiilor finale privind cel de-al treilea raport periodic al Republicii Moldova*, adoptate în cadrul reuniunilor 1600 și 1602 din 27 și 28 noiembrie 2017 de către Comitetul împotriva torturii, se accentuează că „ Republica Moldova trebuie să-și intensifice eforturile pentru a aduce condițiile din locurile de detenție la standardele internaționale, cum ar fi Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (*regulile Nelson Mandela*), inclusiv prin asigurarea condițiilor materiale și de igienă adecvate pentru deținuți, inclusiv iluminare naturală și artificială suficientă, sisteme de canalizare și instalații sanitare adecvate, inclusiv veceuri și dușuri, încălzirea celulelor, ventilare suficientă, calitatea și cantitatea adecvată a mâncării, așternuturi, paturi și obiecte de igienă personală, îngrijire medicală, activități în aer liber și vizite ale membrilor familiei”.²

Avocatul Poporului amintește că, articolul 3 din Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale impune autorităților o obligație pozitivă care constă în a se asigura că orice persoană privată de libertate este deținută în condiții care sunt compatibile cu respectarea demnității umane, că modalitățile de executare a pedepsei nu supun persoana în cauză unei suferințe sau unei încercări de o intensitate care depășește nivelul inevitabil de suferință inerent detenției și că, ținând seama de cerințele practice ale detenției, sănătatea și bunăstarea persoanei sunt asigurate în mod corespunzător.

În cadrul vizitei de follow-up din 28 octombrie 2022, au putut fi observate unele împrejurări ce indicau asupra efortului IGPF de a îmbunătăți situația cu privire la protecția solicitanților de azil. Totuși există aspecte ce urmează a fi remediate per ansamblu de IGPF.

² Pct.18(c) din Observațiile finale privind al treilea raport periodic al Republicii Moldova, adoptate de Comitetul împotriva torturii la cea de-a 62-a sesiune (6 noiembrie – 6 decembrie, 2017)

Situația de la PTF Ocnița și PTF Otaci este bună. La SPF Ocnița starea izolatorului și a spațiilor pentru solicitanții de azil au fost îmbunătățite.

Recomandările lansate anterior au fost îndeplinite în proporție de 80%, ceea ce este de apreciat. Totuși, lipsa unor Registre de evidență a persoanelor reținute și plasate sectoarele poliției de frontieră indiferent de durată trezește îngrijorări cu privire la asigurarea garanțiilor împotriva torturii și sau altor forme de rele tratamente față de persoanele aflate în custodie. Complementar, IGPF urmează să identifice soluții în vederea asigurării drepturilor fundamentale la alimentație, sanitație, asistență medicală, la plimbări în aer curat, acces la bagaje și alte necesități specifice persoanelor din grupurile vulnerabile de risc (minori, persoane cu dizabilități, etc).

În plus, în scopul *protejării integrității fizice și psihice* „Statele nu doar trebuie să se abțină de la provocarea relelor tratamente, dar și să adopte/întreprindă *măsuri preventive*, necesare pentru a asigura integritatea fizică, psihică și bunăstarea persoanelor private de libertate.”

În pct.10 al rezoluției nr.72/163 din 19 decembrie 2017, Adunarea Generală a Națiunilor Unite a accentuat, în mod special, obligația statelor *de a întreprinde măsuri prioritare, decisive și efective, necesare prevenirii actelor de tortură, tratamentelor și pedepselor inumane sau degradante.*

În continuare, având în vedere necesitățile expuse de angajații poliției de frontieră pentru îmbunătățirea satisfacției muncii, încurajăm IGPF (a) să asigure majorarea salariilor angajaților; (b) să angajeze personal în teritoriu (c) să asigure condiții demne de muncă angajaților (d) să asigure echipamente și mijloace tehnice de observare în punctele de trecere a frontierei, etc.

Urmare, a constatărilor echipei de vizită, Avocatul Poporului (Ombudsmanul) conducându-se de prevederile art.24 a Legii nr.52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul):

RECOMANDĂ:

Inspectoratului General al Poliției de Frontieră:

- 1) Să asigure evidența persoanelor aflate în custodia poliției de frontieră (reținute, plasate în camerele de reținere temporară sau în camerele pentru solicitanții de azil) pentru înregistrarea (datelor persoanei, ora plasării în odăi/ camere, componența familiei (sau dacă nu este însoțit de familie), facilitățile distribuite acesteia, date despre persoanele ce au vizitat (polițiști, procurori, etc), ora plimbării, ora alimentării, date despre asistența medicală, date despre leziuni vizibile, ora predării acesteia altor instituții, instituția primitoare) **acestora într-un registru special, inclusiv pe perioada de până la preluarea acestora de către organele abilitate. Această recomandare este repetată.**
- 2) Să distribuie copia raportului respectiv Direcției regionale Nord a IGPF, PTF „Ocnița”, PTF „Otaci” și SPF „Ocnița” pentru informare și reacționare, după caz.

Raportul respectiv este plasat pe pagina web a OAP pentru informare și diseminare.

Executor:

Alexandru ZUBCO,

Șef direcție, Direcția prevenirea torturii OAP

/ semnat /